

ДИСКУСИОНИ САСТАНАК И СКУПШТИНА МЕЂУНАРОДНОГ УДРУЖЕЊА ЗА ИСТОРИЈУ ПРАВА И ИНСТИТУЦИЈА (AIHDI). — У оквиру XII међународног конгреса историјских наука у Бечу од 29 августа до 5 септембра о г. одржан је први дискусионни састанак и Генерална скупштина Међународног удружења за историју права и институција (*Association internationale d'Histoire du droit et des Institution — AIHDI*).

Одлука да се оснује AIHDI донета је на XI међународном конгресу историјских наука у Штокхолму 1960 а оснивачка скупштина је одржана у Падови 1961. Задатак је Удружења да помаже рад и сарадњу међународних, националних и регионалних удружења и установа који се баве правном историјом, и да правној историји обезбеди одговарајуће место у Међународном комитету историјских наука и другим међународним установама које су заинтересоване за историјске науке. Њихова активност је за сада управљена у два смера: објављивање библиографија и другог документационог материјала и организовање међународних научних скупова. Већ су објављене прве свеске Библиографије које обухватају радове из области правне историје неколико земаља. Припремљен је и у току 1966 изаћи ће из штампе Попис удружења и установа које се баве правном историјом и списак периодичних публикација које они објављују, са најнужнијим подацима о њима.

На Конгресу у Бечу одржан је Први међународни дискусионни састанак који је организовао AIHDI. Тема о којој се дискутовало била је: Организација правосуђа — основи, структура и друштвена стварност. Основ за дискусију представљала су четири рада који су унапред штампани или умножени и достављени учесницима. То су: Hans Julius Wolff: *Organisation der Rechtspflege und Rechtskontrolle der Verwaltung im ptolemäisch-römischen Ägypten bis Diocletian*; Boguslaw Lesnodorski: *L'élément social dans l'organisation judiciaire aux XVIIIe—XX siècles*; Ch. Lefebvre: *Juges et savants en Europe du XIIIe—XVIe siècle*; *L'apport des juristes savants au développement de l'organisation judiciaire*; Ryosike Ishii Shuzo Shiga: *Factors in the evolution of judicial organization in the far eastern count tries*.

Највише су дискутована питања у вези са „друштвеним елементом у правосуђу“. Констатовано је да су разни облици учешћа народа у правосуђу познати човечанству од врло давних времена. У законодавства буржоаских држава унети су под утицајем Француске револуције а по узору на енглески *jury*. Неки облици учешћа народа у правосуђу били су уведени у Француској већ 1791. Наполеон их је у току 1810—1811 учинио обавезним у целој Француској а затим и у Белгији и Италији. У току XIX в. *jury* је био проглашен „једним од основних фактора буржоаског либерализма“ а касније и „интегралним делом правне државе“. Под утицајем ових идеја, разни облици учешћа народа у правосуђу били су уведени у многим државама: у Шпанији, у многим немачким државама, у Мађарској, уједињеној Италији, у ослобођеној Белгији, Русији, Мексику, Јапану и многим државама Латинске Америке. Разни усвојени облици своде се на два основна

са многим варијантама: или је судско веће састављено искључиво од лаика-грађана (слично енглеском *jury-u*), или је састављено делом од професионалних судија с тим да су грађани-лаици у положају пресудитеља (слично немачком *Schöffengericht-u*).

После Првог светског рата осећа се супротна тенденција. Она је почела у Немачкој где је *jury* проглашен за „страно тело увезено из Француске“. У Аустрији Ханс Келсен је развио теорију да права демократија тражи професионалне судије а не »12 *seigneurs-a*«. На Међународном конгресу у Палерму 1933 и на Конгресу правника словенских земаља у Братислави исте године порота је била предмет оштрих напада. Најзад у акцију је ступио и фашизам. У таквим условима било је учешће народа у правосуђу укинато или ограничено у многим земљама: Мађарској, Шпанији, Аустрији, Југославији, Италији, Пољској и Немачкој.

После другог светског рата у многим капиталистичким земљама се поново траже путеви да се „успостави веза између судова и јавног мњења одн. друштва у целини“. Притом се најчешће усваја систем који је комбинација два основна система, уз општу тенденцију смањења броја поротника и присудитеља.

Посебно место и посебан значај има ово питање у социјалистичким земљама. Већ у току Октобарске револуције изражени су неки основни принципи који су на разне начине спроведени у свим социјалистичким земљама, у зависности од њихових специфичних услова. Ти принципи су: изборност свих судија, комбинација професионалних и лаичких судија у већу, и смањење формализма у поступку и „приближење суда народу“. У последње време осећа се тенденција да се у неким случајевима искључи учешће државних органа (арбитраже у радним односима, мировна већа у фабрикама, кућама, итд.).

Истакнуто је, најзад, да се свуда у свету још увек дискутује врло живо о недостацима и преимућствима лаичког и професионалног судства и да се у многим земљама проучава питање реформе судства, при чему се негде тежи за проширењем а негде за смањењем улоге „друштвеног елемента“. Из тога се закључује да још увек нису нађена решења која би на задовољавајући начин уравнотежила улоге професионалних судија („стручног и рутинираног елемента“) и судија лаика („друштвеног елемента“)

Живу дискусију изазвало је и питање доприноса правника теоретичара (учених правника) развоју правосуђа у XIII—XVI веку. Њени закључци се могу свести на следеће: Почевши од краја XII в. у Италији, Француској, Енглеској, на нешто различит начин у Шпанији и, крајем XIII в., у Немачкој, правосуђе је под јаким утицајем римско-канонског права. Почевши од краја XIII в. преовлађује утицај римског права у Италији и, нешто касније, у Француској и Шпанији. Овај утицај је вршен преко учених правника који су били чланови краљевских савета или врховних судова. Резултат свих ових утицаја било је увођење у цивилно судство римско-канонског поступка, онаквог какав је примењиван у црквеном судству, са варијантама изазваним локалним специфичностима. Све особености су временом заузимале све значајније место, па су се поступци у појединим земљама развијали све самосталније а римско-канонски поступак, чији су зналци и носиоци били учени правници, добио је место *ius commune*.

Општа атмосфера на овом састанку и тон дискусије били су пуни настојања да се нађе заједнички језик и сарадња учини што кориснијом. Зато су и критике и сукоби мишљења, којих је било и многих и оштрих, остали до краја у границама научног расправљања заједничких проблема.

На Генералној скупштини Удружења, која је одржана 1 септембра, усвојен је нови Статут и изабрана нова Управа (Биро). Статут предвиђа да прави чланови Удружења могу бити „међународне, националне и регио-

налне групације које се интересују за историју права и институција“. Ванредни чланови могу бити „фондације и научне установе које се интересују за историју права и институције“. Скупштину сачињавају по један представник сваког члана а право гласа имају само представници правих чланова. Новоизабрани Биро сачињавају председник Ж. Годме (J. Gaudemet, Француска), потпредседници Х. Тиме (H. Tieme, Зап. Немачка), Ј. Бардах (J. Bardach, Пољска) и К. Г. Мор (C. G. Mor, Италија), секретар Р. Фенстра (R. Feenstra, Холандија), благајник Ј. Жилисен (J. Gilissen, Белгија), и чланови Ј. Торн (J. Thorn, САД), Х. Милсон (H. Milson, Енглеска), Х. Ленце (H. Lentze, Аустрија), Д. Стојчевић (Југославија), В. Ванечек (V. Vaneček, Чехословачка), Р. Ишли (R. Ischii, Јапан), Р. Зорагуин-Беку (R. Zoraguin-Becu, Аргентина), М Штиклер (M. Stickler, Ватикан) и А. Гарциа-Гало (A. Garcia-Gallo, Шпанија). Одлучено је да се следећи дискусионни састанак и генерална скупштина одрже 1970 у Москви.

Драгомир Стојчевић

СИМПОЗИЈУМ О ДРУШТВЕНОЈ СВОЈИНИ. — Српска академија наука и уметности — Одељење друштвених наука — организовала је од 20—22 септембра 1965 у Београду саветовање о друштвеној својини, на коме су поред великог броја домаћих научних радника, учествовали и научници из Совјетског Савеза, Чехословачке, Мађарске и неких других европских и америчких земаља, и током саветовања поднето је 25 реферата који су изазвали свестрану дискусију што је привукло знатан број учесника (просечно 150—200).

Друштвена својина у условима социјалистичких производних односа и социјалистичког друштвеног уређења, посебно када је за њега карактеристично самоуправљање у области производње и расподеле као што је то у нас, различито се третира у теорији, законодавству и пракси. Последница овога су потпуно опречна мишљења и ставови о њеној природи, о томе да ли је она правна или економска категорија, и у којој се мери успело у њеном нормирању; да ли је у прописима о друштвеној својини, почев од Устава СФРЈ, дошла до изражаја њена сложеност као и да ли ови прописи омогућавају њену заштиту и развој. Питање природе друштвене својине, њеног титулара и правног регулисања, односа према осталим постојећим облицима својине у садашњим условима као и одређивање њеног историјског места како у нашем друштвеном развоју тако и у развоју социјалистичких производних односа уопште, расправљана су и у рефератима и дискусијама на симпозијуму. Друштвена својина је посматрана са правног, социолошког, економског и филозофског аспекта што је омогућило да се разматрају и проблеми друштвених и производних односа повезаних са друштвеном својином као што је то, на пример, проблем заинтересованости произвођача за повећану продуктивност у условима производње средствима у друштвеној својини, као и реперкусије које расподела друштвеног производа има на свест самих произвођача и управљача.

Тематски прилаз проблему друштвене својине остварен је на тај начин што су реферати били груписани по материји коју су обрађивали, тако да су се издвојиле четири теме — четири основна питања која се јављају у процесу откривања и научних објашњења појаве друштвене својине. То је пре свега питање својине уопште и њеног места у праву а посебно питање места друштвене својине у правним и економским категоријама као и њено место у историјском развоју друштва. Однос друштвене својине

према осталим својинским облицима у нас као и према категорији јавних добара наметнуо је проучавање приватне својине и личне својине као и упоређивање ових категорија у капиталистичким и социјалистичким земљама, што је разматрано као друга тема на симпозијуму. Особине друштвене својине и постојећи облици друштвене својине у нас и у другим социјалистичким системима и њен однос према друштвеној својини разматрани су у оквиру треће теме која је била најбројнија по рефератима а такође и изазивала и најживљу дискусију. Последња тема је расправљала о друштвеној својини као правној категорији узимајући у обзир њено место у нашем праву, њен историјски настанак и реперкусије које она има на поједина стварна права.

Не задовољавајући се класичним дефиницијама својине као односа људи поводом ствари јер се тиме не изражава њен друштвени и класни карактер, већ у првом реферату, у оквиру прве теме проф. М. Уковић је нагласио да се овој дефиницији мора додати да је својина однос власника према друштву или однос друштва према власнику, што ствара тешкоћу да се ова категорија правно изрази. Посматрање својине на овај нови начин довело би до немогућности њеног сврставања у категорију стварних права и до схватања својине као апсолутног права. Својина би се на садашњем степену развоја нашег друштвеног система могла најадекватније дефинисати као сложено „комплексно“ право — по угледу на родитељско, станарско, право коришћења градског земљишта итд., што је, како сам аутор наглашава, врло тешко јер не постоје изграђене теорије о сложеним правима.

Расправљајући о појму и суштини својинских односа др М. Перовић је претходно критиковао формалистичко схватање да је својина однос човека и ствари што своди својинске односе на овлашћења у располагању стварима. Својински односи су друштвени односи а располагање стварима и ступање људи у односе поводом ствари јавља се самс као површна слика њихових друштвених односа. Посматрајући својину у економском смислу као присвајање — као друштвено-производне односе у присвајању материјалних добара, он закључује да је она „општа и такорећи вечита категорија“ која постоји у сваком друштву и да је подложна променама у зависности од начина економско-техничког присвајања предмета из природе. Својина у правном смислу тј. као правна категорија постоји само у друштвеним формацијама у којима постоји правни систем а не може се говорити о правној својини у првобитној заједници нити ће својина као правна категорија постојати у бескласном друштву.

Говорећи о облицима својине проф. А. Гамс је рекао да је: „Садржина својине присвајање предмета природе, а друштвена правила, друштвене норме које то присвајање регулишу биле би форме, облици својине“. Све историјске облике својине поделио је затим у два основна типа: колективну и приватну својину износећи њихове облике и наглашавајући да „колективна својина условљава и изражава непосредну друштвену производњу што претпоставља јачу међусобну повезаност чланова друштва“. Пошто је друштвена својина сложено право, проф. Гамс разликује у оквиру те својине разна субјективна права од којих је најважније тзв. „право коришћења чији су носиоци тзв. друштвена правна лица у нашем друштвеном систему а међу њима опет најважнија и најчешћа су привредне организације“. Начин нормирања друштвене својине у нас, многобројни прописи о њој несумњиво су доказ да је друштвена својина још увек право.

У оквиру друге теме проф. Д. Поп-Георгиев је изнео облике и карактер приватне својине у нашем систему, називајући је „радном приватном својином“. При одређивању карактера радне приватне својине нарочито је истакао ограничења која су дата позитивним правом, што онемогућује њено претварање у капиталистичку приватну својину. Ограничења су из-

вршена како стешњавањем круга носилаца приватне својине тако и у погледу објекта који се може налазити у приватној својини.

Испитујући карактер приватне својине у нашем праву проф. К. Ђетваи и Н. Воргић дошли су до закључка да приватна својина има радни карактер и да је подређена друштвеној својини.

Друштвена својина се разликује како од приватне својине тако и од својине на јавним добрима која представљају посебну категорију добара како у нашем тако и у страном праву, што је разматрано у рефератима проф. И. Крбека и проф. С. Поповића.

Различити својински облици у совјетском праву и развој државне својине у СССР расправљани су у неколико реферата. Посебно се питањем права која предузећа имају на имовини, тзв. права оперативног управљања бавио у свом реферату проф. Братус дајући при том и основну поделу друштвене социјалистичке својине на: државну својину, колхозну односно кооперативно-колхозну и својину друштвених организација.

Посматрајући друштвену својину проф. А. Бајт полази од значења појма присвајања у економском смислу и закључује да је једино расподела која омогућује присвајање производа туђег рада одлучна за карактер својине у одређеном друштву. До могућности присвајања производа туђег рада долази услед монополизације фактора производње и својина је она која ко држи тај монопол. Својина се према томе може дефинисати као друштвена кад у датом друштву не постоји монополизација фактора производње.

Тражећи какви се друштвени односи развијају на основу друштвене својине, проф. В. Рашковић је пошао од проучавања расподеле јер расподела одражава битност продукционих односа. Својина се одређује кроз расподелу као своју финалност а нарочито је карактеристична расподела која се у нашим условима изражава у личним дохоцима који зависе од рада.

Излагања проф. Бајта и проф. Рашковића указују на могућност тражења нових путева у објашњењу појма друштвене својине у нас.

Друштвена својина је у нас објашњавана нормативистичким и дедуктивним методама што је критиковао и академик проф. Ј. Борђевић у свом реферату истичући да је друштвена својина процес који представља основ за остварење индивидуалне својине у циљу потребног присвајања. Посматрајући друштвену својину као процес у светлу уставних одредаба он је истакао правно „десвојинизирање“ друштвене својине што изискује нова тражења у њеном објашњавању везујући појам друштвене својине са појмом самоуправљања и друштвене одговорности.

Разматрајући друштвену својину у светлу начела Устава СФРЈ др М. Тороман је у свом реферату говорила о облицима друштвене својине у нас. Претходно је расправљала питање мерила за разликовање појединих облика друштвене својине као и различита мишљења која о овоме постоје у нашој теорији.

У оквиру четврте теме расправљана је друштвена својина као правна категорија нашег позитивног права. Изнете су постојеће концепције о друштвеној својини а нарочито је покренуто питање да ли је она правна категорија. Развијајући ову тему проф. Р. Лукић је своје излагање посветио утицају права на друштвену својину, иако је негирао да је друштвена својина правна категорија, наглашавајући да је главни чинилац у друштвеној својини економски а да на њу утичу и политички фактори. Поред политичких и моралних чинилаца који делују у смислу овог усклађивања, потребно је постојање правног средства за одбрану друштвеног интереса и друштвене својине на тржишту, и он наглашава потребу за увођењем тзв. *actio popularis* у том циљу.

Насупрот овом мишљењу проф. А. Финжгар сматра да је друштвена својина правна категорија супротна праву својине појединца. Разматрајући

историјске облике колективне, јавне и државне својине у упоредном праву, он даје теоријска схватања о појму државне својине у капиталистичким и социјалистичким земљама. Износећи проблеме и схватања о друштвеној својини у нас, он полази од особености друштвене својине на средствима за производњу будући да Устав одређује намену ових срдестава и закључује да је друштвена својина, иако и економска и друштвено-политичка категорија, у нашем систему и правна категорија.

Свеобухватно расправљање о друштвеној својини на овом симпозијуму развијало се наспрот досадашњој честој једностраности у прилажењу овом проблему „у атмосфери тражења истине полазећи од различитих концепата“, што показује моралну и научну зрелост јер се мишљења супротстављају, ставови критикују свесни да се само тако може доћи до задовољавајућих резултата без претензија да ће се у овом моменту доћи до дефинитивних решења, Критички дух и заједничка жеља да се расветли друштвена својина која представља основну категорију нашег друштвено-економског уређења провејавали су кроз све што је на симпозијуму саопштено, што је допринело да и поред различитих тумачења, као и поред споља гледано непомирљивих ставова, друштвена својина у нас добила је своје дијалектичко објашњење, и показало да су сва стремљења у нашој теорији у циљу њеног објашњавања заснована на принципима марксистичке науке о друштву.

Др. Невенка Суботић

ЗАСЕДАЊЕ МЕЂУНАРОДНОГ СТАТИСТИЧКОГ ИНСТИТУТА У БЕОГРАДУ У ВРЕМЕНУ ОД 14 ДО 22 СЕПТЕМБРА 1965. — У септембру ове године Југославија је била домаћин у организовању два импозантна светска скупа — Друге светске конференције о становништву и XXXV Заседања Међународног статистичког института.

Од 30 августа до 10 септембра 1965 одржана је, под покровитељством Уједињених нација Друга светска конференција о становништву на којој је 800 делегата из преко 70 земаља поднело 485 реферата из свих области демографије као и многих економских питања која се нужно разматрају у вези с развитком становништва.

У времену од 14 до 22 септембра 1965 године одржано је XXXV Заседање Међународног статистичког института који се од 1887 одржава сваке друге или сваке године (са изузетком нешто већих временских размака у годинама рата),* са сврхом да се разматрају најактуелнији проблеми статистичке теорије и статистичке праксе.

* I заседање 1887 у Риму II — 1889 у Паризу; III — 1891 у Бечу; IV — 1893 у Чикагу; V — 1895 у Берну; VI — 1897 у Петровграду; VII — 1899 у Ослу; VIII — 1901 у Будимпешти; IX — 1903 у Берлину; X — 1905 у Лондону; XI — 1907 у Копенхагену; XII — 1909 у Паризу; XIII — 1911 у Хагу; XIV — 1913 у Бечу; XV — 1923 у Брислу; XVI — 1925 у Риму; XVII — 1927 у Каиру; XVIII — 1929 у Варшави; XIX — 1930 у Токију; XX — 1931 у Мадриду; XXI — 1933 у Мексику; XXII — 1934 у Лондону; XXIII — 1936 у Штокхолму; XXIV — 1938 у Прагу; XXV — 1947 у Њујорку; XXVI — 1949 у Берну; XXVII — 1951 у Калкути; XXVIII — 1953 у Риму; XXIX — 1955 у Рио де Жанеиру; XXX — 1957 у Штокхолму; XXXI — 1958 у Брислу; XXXII — 1960 у Токију; XXXIII 1961 у Паризу; XXXIV — 1963 у Отави; XXXV — 1965 у Београду.

Идеја организовања оваквих заседања датира још од 1885 у којој је познато енглеско друштво, *Royal Statistical Society* у Лондону, прослављало 50-годишњи јубилеј, којем су присуствовали ондашњи најистакнутији статистички стручњаци већег броја европских земаља, и на којем је предложен пројект о организацији једне међународне статистичке установе која би се и по циљу и по делатности разликовала од дотадашњих међународних статистичких конгреса и била чисто научно удружење.

Поднесени предлог је усвојен и те године је основан Међународни статистички институт познат под *ISI (International Statistical Institute)* са 79 чланова и са задатком „да развија и да усавршава статистичке методе и да их примењује у различитим земљама света“.

У историји рада овог Института од његовог првог заседања у Риму (1887) до овог XXXV Заседања у Београду познати су његови бројни и врло значајни доприноси у области теорије и технике статистике, у организовању статистике у разним земљама, у организовању разних области статистике: друштвене статистике, статистике рада, статистике образовања и културе, судске статистике, статистике трговине, транспорта, цена, друштвеног стандарда, а посебно у постављању метода прикупљања и обраде статистичких података у разним земљама — једне врсте међународне статистике. Веома су познати напори и резултати постигнути на подручју међународне статистике коју је у дугогодишњем периоду са успехом обављао орган овог Института (*L'office permanent de l'Institut international de statistique*, са седиштем у Хагу) преко своје две статистичке публикације: *Review of the International Statistical Institute* и *Bulletin of the International Statistical Institute*.

Са настанком и развојем статистичких органа Друштва народа, а доцније ОУН, Међународни статистички институт напушта своју примарну улогу у раду на међународној статистици и уместо практичних радова у области статистике, оријентише свој делокруг рада на чисто теоријске и методолошке проблеме статистике, што је и до данас остала битна карактеристика његовог плана рада. Овај предмет свог рада Институт обрађује у низу тзв. „позваних“ и „приложених“ реферата чланова Института и статистичких стручњака најразличитијих статистичких специјализација широм света, који се дискутују на заседањима и публикују у посебним свескама од којих је до данас Институт објавио око 40 томова.

На свом XXXV заседању Институт је окупио 44 земље са више од 400 делегата из редова самог Института, чланова владиних делегација, чланова међународних организација, чланова статистичких установа и посебно позваних учесника из земље домаћина.

Као и на ранијим заседањима, поједине земље биле су заступљене са великим бројем учесника. Тако САД са 70 делегата, Југославија са 57, Енглеска и Француска са по 27, Холандија са 24, Италија и Немачка са по 21, Мађарска са 14, Канада са 12, итд. У погледу стручне структуре учесника представника земаља истока и запада ваља запазити засад највеће учешће земаља истока и њихових представника. Из шест земаља овог блока у раду

Заседања присуствовало је 43 делегата. Овом приликом први пут је забележено и присуство неких земаља у развоју.

Скуп ове најстарије и најугледније међународне статистичке организације одржан је под покровитељством Председника Републике Јосипа Броза Тита.

Своје XXXV заседање Институт отпочео је свечаним отварањем и уводним говором Авда Хума, члана Савезног извршног већа и председника Савезног савета за координацију научне делатности као и говорима Ибрахима Латифића, председника Југословенског статистичког друштва и Харија Кампиона (Harry Sampson), председника Међународног статистичког института.

Радни део програма изведен је на 20 паралелних седница на којима је поднето и дискутовано 128 реферата са разноврсним материјалом из скоро свих важнијих проблема статистичке теорије и примене статистичких метода.

Све предвиђене теме груписане по сродности образовале су радни програм који је садржавао десет тачака: 1. Статистички метод; 2. Народни доходак и народно богатство; 3. Међународна упоредивост економских статистика; 4. Модели поузданости; 5. Статистика у физичким наукама; 6. Регионална статистика; 7. Аутоматско откривање и исправљање грешака у обради података на електронским машинама; 8. Статистика образовања и културе; 9. Биометрија и 10. Друштвена статистика. Комуникације са различитом, слободно одабраном садржином биле су предмет разматрања на два седницама последњег дана Заседања.

Међу ауторима реферата и међу дискутантима нашао се велики број представника више од 30 земаља најразличитијих друштвено-политичког уређења од којих само на источно-европске земље отпада 35 прилога. Југославија је на овом Заседању имала осам реферата, једног руководиоца организатора и пет сталних представника чланова што је изразито повољан резултат постигнут у Институту са којим Југославија одржава стални контакт тек од 1950.

Према броју поднесених реферата највеће учешће имају САД (28), Мађарска (13), Италија (11), Индија и Француска (10), СССР и Југославија (8) и Јапан (6), док многе земље које поседују богату статистичку традицију нису узеле учешћа или је оно сасвим незнатно с обзиром на могућности (Аустрија, Енглеска, Белгија, Норвешка, Данска и др.).

Према радном програму Заседања, проблематици статистичког метода посвећена је трећина рада Заседања. На седам седница поднето је 54 реферата изразито оријентисаних на проблеме математичке статистике, а нарочито на питања оцењивања, питања стохастичких процеса, узорковања, непараметријске статистике и планирања експеримената.

У статистичком третману економских појава радни програм је издвојио два питања: национални доходак и национално богатство и међународна упоредивост економских статистика.

На седницама посвећеним разматрањима првог питања поднето је 4 „позвана“ и 6 „приложених“ реферата који су обрађивали питања кон-

цепције обрачуна националног дохотка и богатства, као агрегата производње и имовине, статистичких инструмената за њихово утврђивање, као и искуства у њиховој примени у Индији, САД, Југославији, Јапану, СССР-у, Мађарској, Италији и др.

Увек актуелна проблематика међународне упоредивости економских статистика добила је на овом Заседању богату разраду у 6 реферата из пера познатих статистичких стручњака: 1. Ливија (Livi), Рјабушкина и Фирста (Fürst), у којима су истакнута многа значајна питања упоредивости статистичких показатеља у међународним размерама као: могућност и сграничење међународне упоредивости економских статистика, утицај различитих економских и политичких система на међународну упоредивост статистика, карактеристике упоредивости индикатора по вредносном изразу, систем статистичких показатеља у сврху поређења нивоа и стопа економског развоја у појединим земљама.

Поред реферата који су обрађивали ова два питања на седницама економске статистике поднесени су и дискутовани реферати са темама: Нови методи статистике транспорта у квантитативној анализи међународних економских односа; Грешамов закон и Мађарска инфлација 1945—46, као и реферат о Примени медијане у статистичкој анализи цена.

Статистика у физичким наукама била је предмет разматрања на две седнице које је Институт организовао у сарадњи са Међународним друштвом за статистику у физичким наукама, на којима је поднесено девет реферата са посебно истакнутим питањем примене и улоге спектралне анализе у геофизици и у временским серијама.

Познато је да је дугогодишњи развој теоријске статистике и њене претходнице статистичке праксе био на страни изучавања теорије променљивих, као теорије нумеричких обележја и временских серија, док су питања просторних серија остала занемарена. Савремена стварност, међутим, намеће многа обласна, регионална истраживања, па у вези с тим и одговарајућа статистичка решења. Овај захтев доводи до различитих проблема и последица од којих се многи претварају у битне проблеме савремене статистике. Сложеност ових проблема као и потреба за усавршавањем разних подручја регионалне статистике били су предмет разматрања и на овом скупу.

У осам поднесених реферата аутори и дискусија упознали су заинтересоване са низом проблема обрађених под темама: Регионална и друга статистичка подручја САД; Нов метод у одређивању градских подручја у попису становништва; Регионална статистика у Индији; Развој југословенске регионалне статистике; Графичко приказивање и анализа статистичко-географских података; Мерење друштвено-економске специјализације простора и др.

У четири реферата које су поднели Немачка, Норвешка и два аутора из САД расправљана је сложена проблематика откривања и исправљања грешака у обради статистичких података на електронским рачунарима. Данас, у земљама у којима постоје веома развијени методи статистичке активности, у којима се оперише најсавременијом електронском техником,

проблеми које је ова седница ставила на дневни ред заслужују посебан интерес.

На седници статистике образовања и културе поднесено је и дискутовано осам реферата. Саопштења дата на тој седници односила су се на питања просвете која је могуће разматрати са становишта квалитативног и претежно математичко-методолошког значаја. У организацији и под руководством холандског представника, у радном програму седнице разматране су следеће теме: УНЕСКО-ов програм образовања и статистика наука, квалификована радна снага и економски раст, рачунски модел система образовања у Енглеској и Велсу, статистика и планирање броја стручњака у народној привреди, динамика јавног образовања и ниво образовања становништва Мађарске, један непараметријски тест у процени образовања и Доцимологичка истраживања у оцењивању студената на универзитетима.

У програму Заседања једна седница је била посвећена биометрији, на којој је саопштено 5 реферата, углавном европских представника, у којима су обрађивана врло разноврсна подручја примене статистике, почев од радиоактивног загађивања намирница па преко проблема савременог развоја статистике у медицини и анализе сезонских варијација морталитета, све до еволуционистичке теорије наслеђа.

Друштвена статистика којој је посвећена једна седница са седам реферата оправдано је очекивана са великим интересовањем, пре свега из разлога што подручје ове гране статистике још увек није издвојено ни довољно дефинисано, и што се од овог научног скупа могло очекивати да пружи бар приближну класификацију проблема са којима се бави ово и сувише пространо подручје статистичког истраживања. Међутим, рад Заседања по овој тачки програма није испунио очекивања из више разлога, а пре свега, што није било ни једног „позваног“ реферата ни дискутанта и што су се и припреме и рад Заседања одвијали без једног задуженог организатора. У садржају тема расправљало се само о неким демографским и здравственим питањима.

Последњег дана Заседања одржане су две седнице посвећене проблемима статистичког истраживања у разноврсним подручјима као што су: кибернетика, статистичка контрола управљања и доношења одлука у предузећима, статистички модели интерполације и екстраполације временских серија, квантитативна теорија новца, апликација дискриминационе анализе, лингвистика и друге.

Богат и разноврсан садржај тема расправљања на овој седници речит су доказ све шире примене статистике на најразличитија подручја науке.

И на овом Заседању као и у низу ранијих, Институт је успео да окупи статистичаре стручњаке многих земаља и да значајно допринесе унапређењу статистичке методологије, дејствујући, како је то неко од присутних у раду Заседања оправдано рекао — као нека врста међународне статистичке академије.

Посебан значај има ово Заседање за земљу домаћина, који пре свега треба сагледати у угледу који Југославија и југословенски статистички

стручњаци уживају у свету, а затим у сусретима југословенских статистичара са еминентним статистичким стручњацима света, који ће несумњиво бити велика корист, подстрек и богато искуство за све оне, а нарочито млађе статистичке кадрове, који се баве статистичком теоријом и праксом.

Љ. Шкара

ИЗЛОЖБА У БЕЧКОМ ДВОРУ ПОВОДОМ СТОПЕДЕСЕТЕ ГОДИШЊИЦЕ БЕЧКОГ КОНГРЕСА. — Пре 150 година одржан је у Бечу мировни конгрес европских држава, сазван након пада Наполеоновог царства а у циљу уништења тековина француске буржоаске револуције и рестаурације дореволуционарног феудалног поретка. Бечки конгрес на коме су водећу улогу играле Енглеска и Русија почео је у септембру 1814 а завршен је 9 јуна 1815 усвајањем „Завршног акта”. У раду Конгреса учествовало је 216 представника скоро свих европских држава.

Поводом 150 година од завршетка рада конгреса Савезно министарство просвете и Унија пријатеља музеја организовали су у Бечу изложбу посвећену овом историјском догађају. Одмах треба рећи да се никако не може прихватити концепција приређивача изложбе који су хтели приказати Бечки конгрес као искрен покушај за стварање трајног мира у Европи. Добро је познато да су на конгресу велике силе куповале и продавале, уједињавале или раздвајале народе не водећи рачуна о њиховим историјским и географским условима живота.

Ако се апстрахује политичка концепција приређивача, онда се мора рећи да изложба представља једну успелу реконструкцију скоро свих видова живота града Беча у време конгреса. Изложба обухвата хронолошки све догађаје који су се десили између битака код Лајпцига (16—19 октобра 1813) и Ватерлоа (18 јуна 1815) односно стварања Света алијансе (26 септембра 1815). Посебно је врло успео део изложбе у коме је приказан привредни живот Беча у току Наполеонових ратова и конгреса. Иако то можда нису хтели, организатори су у овом делу изложбе приказали смену феудализма од стране капитализма.

Међутим нас овде интересују пре свега конгресни документи. Од изложбене документације највећу пажњу привлачи Acte finale du Congrès de Vienne са печатима и потписима овлашћених представника Аустрије, Француске, Енглеске, Португалије, Пруске, Русије, Шведске, итд. За основу нове поделе Европе коју је извршио Бечки конгрес и која је записана у његовом Завршном акту узет је принцип легитимитета (монархијске законитости). Овај принцип истакао је француски министар Таљеран и према њему конгрес је требало да свуда успостави старе „законите“ династије збачене револуцијом или од стране Наполеона. По конгресном споразуму Русија, Пруска и Аустрија су добиле низ нових територија (Русија је узела Пољску, Финску и Бесарабију; Пруска низ немачких провинција и делове Пољске; Аустрија је добила Трст, Венецију, Ломбардију, итд.). Француска у којој су на власт поново дошли Бурбони (Луј XVIII) враћена је у границе из 1792 и обавезана је да плати извесне репарације. Енглеска је задржала превласт на мору, добила нове колоније и успоставила у Европи своју трговачко-индустријску хегемонију. Образован је и Немачки савез који су сачињавали 34 монархије и 4 слободна града. Водеће државе на конгресу игнорисале су жеље и потребе малих народа. Конгрес је напр. одбио да саслуша српску депутацију.

Од осталих докумената може се поменути Прокламација о сталној неутралности Швајцарске од 20 новембра 1815. На крају се налази и уговор о савезу између руског и аустријског цара и пруског краља који је назван Света алијанска. Циљ Алијансе био је гушење сваког револуционалног покрета. Међутим то не мисле и приређивачи ове изложбе који Алијанску покушавају представити као „симбол наде за стални мир“. Феудална аристократија је Наполеонов пад изједначавала са поразом француске револуције. Али идеје револуције које је Наполеон и несвесно пронео широм Европе дале су плодове већ у декабристичкој побуни 1825 а да не говоримо о континенталној револуцији 1848. Револуционарне друштвене процесе није могла зауставити никаква Света алијанса.

Мустафа И.мамогић

ОДБРАНЕ ДОКТОРСКИХ ДИСЕРТАЦИЈА НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ. — Слободан Поповић, докторанд права, одбранио је 3 јула 1965 своју докторску дисертацију „Правни режим робног и услужног жига по југословенском праву“.

Војин Димитријевић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 9 јула 1965 своју докторску дисертацију „Право уточишта на територији стране државе (територијални азил)“.

Станислав Стојановић, докторанд права, одбранио је 15 јула 1965 своју докторску дисертацију „Локални совјети у СССР“.

Живко Владисављевић, докторанд права, одбранио је 25 септембра 1965 своју докторску дисертацију „Политичко-извршни органи у политичкој организацији локалних заједница у СФРЈ“.

Ђурица Крстић, докторанд права, одбранио је 16 октобра 1965 године своју докторску дисертацију „Савремене тенденције у унификацији међународног ваздухопловног приватног права“.

Петар Стојанов, докторанд права, одбранио је 18 октобра 1965 своју докторску дисертацију „Одбрана на Лајпцишком процесу“.

Радосав Стојановић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 22 октобра 1965 своју докторску дисертацију „Политика силе и неразвијене земље у савременим међународним односима“.

Јелица Симић, докторанд права, одбранила је 27 октобра 1965 године своју докторску дисертацију „Савремене активности у простору изван ваздушног омотача земље и међународно право“.

Ђушан Паравина, асистент Правно-економског факултета у Нишу, одбранио је 4 новембра 1965 своју докторску дисертацију „Рад код куће радника“.

Милан Вучинић, мајор ЈНА, одбранио је 8 новембра 1965 своју докторску дисертацију „Међународноправни положај припадника покрета отпора, са посебним освртом на положај припадника покрета отпора у Југославији“.

Драгутин Шошкић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 8 новембра 1965 своју докторску дисертацију „Проблеми расподеле у социјализму, с посебним освртом на југословенску праксу“.

Тодор Васић, докторанд права, одбранио је 10 новембра 1965 своју докторску дисертацију „Смисао кретања сеоског становништва у Нишави и Лујжници“.

Бранко Чалија, асистент Правног факултета у Сарајеву, одбранио је 13 новембра 1965 своју докторску дисертацију „Слободна оцена доказа у грађанском парничном поступку“.

Душан Пирец, докторанд права, одбранио је 17 новембра 1965 своју докторску дисертацију „Обим и структура инвестиција у условима планско-тржишне привреде“.

Бранко Ђукић, докторанд права, одбранио је 22 новембра 1965 своју докторску дисертацију „Социјалистички теоретичари о локалном самоуправљању“.

Владета Станковић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 23 новембра 1965 године своју докторску дисертацију „Проблеми акумулације у социјалистичкој привреди“.

Станиша Цветковић, докторанд права, одбранио је 27 новембра 1965 своју докторску дисертацију „Организација америчких држава после Другог светског рата“.

Александар Ваџић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 27 новембра 1965 своју докторску дисертацију „Узроци робне производње у социјализму“.

Љубисав Ђирић, докторанд права, одбранио је 1 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Одговорност државе за штету коју проузрокује лице или орган у служби трећем лицу“.

Владан Василијевић, асистент Института за криминолошка и криминалистичка истраживања у Београду, одбранио је 2 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Међународни кривични суд“.

Светислав Јовановић, докторанд права, одбранио је 10 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Војно кривично правосуђе“.

Миљивоје Левков, докторанд права, одбранио је 16 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Шпијунажа према међународном праву са освртом на праксу државе после Другог светског рата“.

Видак Поповић, докторанд права, одбранио је 18 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Систем извршења казни лишења слободe у Југославији“.

Војислав Сокал, докторанд права, одбранио је 18 децембра 1965 своју докторску дисертацију „О осигурању у корист трећег“.

Владимир Павићевић, докторанд права одбранио је 20 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Међународне оружане снаге и савремени међународни односи“.

Марија Радовановић, асистент Правног факултета у Новом Саду, одбранила је 20 децембра 1965 своју докторску дисертацију „О заступништву у грађанском праву“.

Ив Недељковић, докторанд права, одбранио је 20 децембра 1965 године своју докторску дисертацију „Из дома у живот“.

Георги Трајковски, докторанд права, одбранио је 22 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Вишеструко држављанство“.

Миљивоје Тркља, докторанд права, одбранио је 23 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Камата на инвестиционе кредите у условима друштвеног самоуправљања“.

Душан Р. Јаковљевић, докторанд права, одбранио је 23 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Правни инструменти којима се регулишу међународна плаћања Југославије путем компензације, са освртом на југословенско клириншко право“.

Момир Милојевић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 24 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Положај појединаца и његов активни субјективитет у међународном праву“.

Милан Ванку, докторанд права, одбранио је 25 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Мала антанта“.

Здравко Ђуровић, докторанд права, одбранио је 25 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Пресуда због изостанка“ у југословенском праву.

Драгољуб Скадрић, докторанд права, одбранио је 25 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Копroduкција у кинематографији са, гледишта међународног привредног права“.

Десанка Лазаревић, докторанд права, одбранила је 25 децембра 1965 године своју докторску дисертацију „Краткотрајне казне затвора“.

Ранко Петковић, докторанд права, одбранио је 27 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Неутралност у политичком и правном поретку Уједињених нација“.

Букашин Пешић, докторанд права, одбранио је 27 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Методологија проучавања криминолошких појава кроз кривичне предмете као изворе података“.

Стојан Михајловић, докторанд права, одбранио је 27 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Заједница живота заснована уговором о доживотној издржавању“.

Томислав Митровић, докторанд права, одбранио је 28 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Коегзистенција и Уједињене Нације“.

Михаило Аћимовић, адвокат, одбранио је 28 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Допринос браниоца истини у кривичном поступку“.

Хусеин Кратина, докторанд права, одбранио је 28 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Положај директора предузећа у систему радничког самоуправљања“.

Трипко Милићевић, докторанд права, одбранио је 28 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Проблеми инвестиционе политике са освртом на финансирање инвестиција у Југославији од 1945—1954“.

Дејан Ивошевић, докторанд права, одбранио је 28 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Појам привредног кривичног права“.

Велин Петров, докторанд права, одбранио је 29 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Правни односи радија и телевизије и корисника њихових услуга“.

Живорад Мајсторовић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 29 децембра 1965 године своју докторску дисертацију „Систем планирања у Совјетском Савезу“.

Дејан Јанча, докторанд права, одбранио је 29 децембра 1965 године своју докторску дисертацију „Правни положај држава чланица у европским заједницама“.

Спасоје Војиновић, докторанд права, одбранио је 29 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Правни положај железнице као превозиоца по међународном и југословенском праву, са освртом на упоредно право“.

Вера Чучковић, докторанд права, одбранила је 29 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Развој дубровачког наследног права до 1358 године“.

Владимир Мићковић, докторанд права, одбранио је 29 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Издавање кривца (екстрадиција) као акт међународне правне помоћи“.

Милош Живанчевић, докторанд права, одбранио је 29 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Акцептни кредит и краткорочно кредитирање југословенске спољне трговине“.

Марта Струхарикова, докторанд права, одбранила је 29 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Правни положај здружених предузећа“.

Станоје Аксић, председник Скупштине АП Косова и Метохије, одбранио је 30 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Положај аутономних јединица у Уставном систему СФРЈ, са посебним освртом на положај и развој Аутономне Покрајине Косова и Метохије“.

Блаж Бошковић, докторанд права, одбранио је 30 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Проблем односа пораста народног дохотка и структурног развоја“.

Монги Гарби, докторанд права, одбранио је 30 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Међународно правни положај Туниса и његов уговорни капацитет од 1857 до стицања независности“.

Радмила Кукавица, докторанд права, одбранила је 30 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Правне последице кривичне осуде“.

Јован Славнић, докторанд права, одбранио је 30 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Фиксни уговор“.

Милета Марковић, докторанд права, одбранио је 30 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Ништавост у грађанском процесном праву“.

Сурија Пуповци, асистент Правног факултета у Приштини, одбранио је своју докторску дисертацију 30 децембра 1965 „Грађанско правни односи у Законику Леке Дукађинија“.

Душан С. Јаковљевић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 30 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Кривична дела против слобода и права грађана у југословенском кривичном праву“.

Петар Стојановић, докторанд права, одбранио је 30 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Правни положај жене у Црној Гори у XIX веку“.

Спасоје Ђаковић, Председник Правног савета републичког извршног већа Србије, одбранио је 30 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Систем радничког самоуправљања у привреди Југославије“.

Олга Жегарац-Чубрило, докторанд права, одбранила је 31 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Појам и карактер радног односа у условима друштвеног самоуправљања“.

Јосип Кулић, докторанд права, одбранио је 31 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Међународна економска интеграција и суверенитет“.

Станислав Гроздановић, докторанд права, одбранио је 31 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Општинско веће произвођача у систему радничког самоуправљања“.

Зоран Видаковић, докторанд права, одбранио је 31 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Радничко самоуправљање и научно управљање“.

Јосиф Трајковић, докторанд права, одбранио је 31 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Комунистичке општине у Југославији у 1920 до 1921.“.

Павле Ристић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 31 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Проблем односа између федерације и федералних јединица са посебним освртом на Југославију“.

Драгољуб Кавран, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 31 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Руковођење у органима управе“.

Стеван Родић, докторанд права, одбранио је 31 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Обавештајна служба као друштвено политичка категорија“.

Никола Јончић-Коча, докторанд права, одбранио је 31 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Правно политички положај и улога народности националних мањина у Југославији“.

Југослав Станковић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 31 децембра 1965 своју докторску дисертацију „Основне друштвене групе и друштвена моћ у систему југословенске социјалистичке демократије“.

ПРИМЉЕНЕ КЊИГЕ

- Др. Адам П. Лазаревик, професор на Универзитетот в Скопје: *ОСНОВИ НА ИЗВРШНАТА ПОСТАПКА, со стечајна постапка и принудна ликвидација на претпријатија*. Скопје, 1964, Издание на Универзитетот, 357 с.
- Др. Адам Лазаревик, др. Миле Х. Василев и Стефан Георгиевски: *ВАНПАРНИЧНА ПОСТАПКА*. Скопје, 1965, Издание на Универзитетот, 271 с.
- Faculté de Droit de Liège: EN HOMMAGE À VICTOR GOTHOT*. Liège, 1963, Faculté de Droit de Liège, 717 pp.
- Charley del Marmol, Professeur à la Faculté de Droit, & Léon Dabin, Charge de Cours à la Faculté de Droit: *L'APPORT DES JURISTES À LA SOLUTION DES PROBLÈMES DE LA GESTION DES AFFAIRES*. Liège, 1963, Faculté de Droit de l'Université de Liège, 120 pp.
- Edmond Langer, Assistant à la Faculté de Droit de l'Université de Liège: *LES NATIONALISATIONS EN AUTRICHE*. Préface de Paul Lambert, Professeur à la Faculté de Droit de l'Université de Liège. Liège — La Haye, 1964, Faculté de Droit de Liège et Martinus Nijhoff, X+864 pp. (Collection scientifique de la Faculté de Droit de l'Université de Liège, 17).
- Micheline Papier-Jamoulle, Assistant à l'Université de Liège: *LE STATUT DES REPRESENTANTS DE COMMERCE*. Préface de Paul Horion, Professeur à la Faculté de Droit de Liège. (Collection scientifique de la Faculté de Droit de l'Université de Liège — La Haye, Faculté de Droit de Droit de Liège & Martinus Nijhoff, XII+180 pp.
- Joseph Stassart, Chargé de Cours Associé à la Faculté de Droit de Liège: *LES AVANTAGES ET LES INCONVENIENTS ÉKONOMIQUES D' UNE, POPULATION STATIONNAIRE*. (Collection scientifique de la Faculté de Droit de l'Université de Liège, 20). Liège — La Haye, 1965, Faculté de Droit et Martinus Nijhoff, 256 pp.
- EN HOMMAGE a VICTOR GOTHOT*. Liège, 1962, Faculté de Droit de Liège. XXXIV+717 pp.
- Paul Horion, Professeur à la Faculté de Droit de Liège: *NOUVEAU PRÉCIS DE DROIT SOCIAL BELGE*. Liège-La Haye, 1965, Faculté de Droit et Martinus Nijhoff, 515 pp.
- Commission Droit et Vie des Affaires: ASPECTS JURIDIQUE DE LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE*. Collection scientifique de la Faculté de Droit de l' Université de Liège, No. 21). Liège — La Haye, 1965, Faculté de Droit et Martinus Nijhoff, 531 pp.
- Institut d Études Juridiques Européennes: LA FUSION DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES*. Colloque organisé à Liège les 28, 29 et avril 1965. Collection scientifique de la Faculté de Droit de l'Université de Liège, No. 22). Liège-La Haye, 1965, Faculté de Droit et Martinus Nijhoff, 295 pp.